

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยหลักของการบริหารงานมีหลายสิ่งหลายอย่างด้วยกัน ได้แก่ คน เงิน วัสดุคิบั และวิธีการจัดการ แต่สิ่งทีันับว่าสำคัญที่สุด คือ คนหรือบุคลากร เพราะถ้าหน่วยงานมีบุคลากรทีัมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับหน้าที่การงาน และมีการจัดการทีัดีแล้ว ย่อมจะเป็นการง่ายขึ้ทีัจะเกิดผลงานทีัดีและอยู่บนรากฐานของความประหยัด บุคคลเป็นทรัพยากรทีัสำคัญในการทีัจะส่งผลให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งสามารถดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายทีักำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาปัญหาต่างๆของบุคคลในหน่วยงาน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ทีัส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ในสถาบันการศึกษา ครูเป็นผู้ทีัมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เพราะครูเป็นตัวจักรทีัสำคัญต่อการจัดระบบและการดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย การพัฒนาการศึกษาเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศจึงต้องพัฒนาตัวครูให้มีคุณภาพค้ยงขึ้ จากผลการวิจัยของเชวง ชี้นประโคน (2528 | ง) ซึ่งได้ศึกษาถึงตัวประกอบทีัสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู พบว่าตัวประกอบทีัสำคัญมากที่สุดทีัมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู คือ ขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน และได้อภิปรายผลการวิจัยไว้ด้วยว่า เมื่อครูมีขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน ครูจะปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ให้เวลาในการทำงานมากขึ้น ตั้งใจทำงานด้วยความกระตือรือร้น และด้วยความอดสาหะพยายามมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โอวารด์ (Ovard, 1966 | 24) ทีัได้กล่าวไว้ว่า

" เมื่อความพึงพอใจในการทำงานของบุคคลอยู่ในระดับสูง บุคคลจะมีความเต็มใจทีัจะอยู่กัับองค์การ โดยพยายามใช้ความสามารถสูงสุดปฏิบัติหน้าที่ทีัได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และจะพัฒนาตนเองเพื่อให้บริการแก่องค์การให้ค้ยงขึ้ และศึกษาปัญหาขององค์การและช่วยเหลือให้องค์การบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย"

ข้อคิดของเชวง ชื่นประโคน และโอวาทค์ สรุปลได้ว่า ขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้ครูมีความเต็มใจที่จะร่วมแรงร่วมใจกันสร้างสรรค์ และปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกำลังพัฒนาารุดหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง และเข้ามามีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก ดังที่ นิดา สะเพียรชัย (2527: 193) กล่าวว่า "วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นอกจากนี้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังมีความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตส่วนบุคคลและสังคมทุกระดับ" โดยเฉพาะประเทศไทยกำลังพัฒนาเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังจะต้องเข้าใจถึงผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่อาจส่งผลถึงมนุษย์และสิ่งแวดล้อมด้วย การสร้างบุคลากรที่มีประสิทธิภาพดังกล่าว ควรจะเริ่มจากการให้การศึกษาและพัฒนาการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา เพราะคนที่ได้รับการศึกษาในระดับนี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พศ.2533) (กรมวิชาการ 2533: 17) ที่ว่า "หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ" และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พศ.2533) (กรมวิชาการ 2533: 25) ที่ว่า "หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่นและประเทศชาติ"

คุณภาพวิทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้วยเหตุนี้ครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาจึงเป็นผู้ที่รับภาระหนักและสำคัญ 2 ประการ คือ นอกจากจะมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องของการเสริมสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดี มีความเจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ยังต้องช่วยปลูกฝังให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่บนโลกที่อยู่บนรากฐานของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ต้องอาศัยความตั้งใจจริง มีความรู้ และอุทิศเวลาให้แก่นักเรียน ซึ่งต้องสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นก่อน

จากเหตุผล ความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยคาดว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูวิทยาศาสตร์ เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิผล ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมุติฐานของการวิจัย

โกเซลลี และ บราวน์ (Ghiselli and Brown 1955: 430-433) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในงาน พอสรุปได้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวมี 5 องค์ประกอบ คือ ระดับอาชีพ สภาพการทำงาน ระดับอายุของผู้ปฏิบัติงาน รายได้ และคุณภาพของการปกครองและบังคับบัญชา องค์ประกอบเหล่านี้ถ้าได้รับการตอบสนองในทางบวก ผู้ปฏิบัติงานจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่ครูวิทยาศาสตร์ปฏิบัติงานอยู่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ขนาดโดยอาศัยจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ต่างก็นั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของสภาพการทำงานที่ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานครู กล่าวคือครูวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

"ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานครูของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน แตกต่างกัน"

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานครูของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ในด้านต่างๆ ได้แก่
  - 2.1 งานสอน
  - 2.2 งานธุรการ งานบริการและงานปกครอง
  - 2.3 งานที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน
  - 2.4 งานที่เกี่ยวกับการบริการชุมชน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของตัวอย่างประชากร เป็นข้อมูลที่ตัวอย่างประชากรได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความพอใจของครูวิทยาศาสตร์ที่มีต่อการทำงานในด้าน การสอน งานธุรการ งานบริการและงานปกครอง งานที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน และงานที่เกี่ยวกับการบริการชุมชน
2. ครูวิทยาศาสตร์ หมายถึง ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร
3. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่มีจำนวนนักเรียนต่างกัน โดยมีเกณฑ์ในการจำแนกดังนี้
โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 1499 คน ซึ่งเทียบได้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

มัธยมศึกษา พ.ศ. 2527 ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2527/ 13)

โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 1500-2499 คน ซึ่งเทียบได้กับ

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2527

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 2500 คนขึ้นไป ซึ่งเทียบได้กับ

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2527

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานครูของครูวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย